

4. Головина, Э. Д. Виснет ли брань на воротах? Как мы коверкаем фразеологизмы / Э. Д. Головина // Русская речь. – 2003 – № 5. – С. 61–65.
5. Куранова, Т. П. Способы трансформации фразеологических единиц в современных газетных заголовках (на материале печатных изданий «Аргументы и факты», «Правда») / Т. П. Куранова // Верхневолжский филологический вестник. – 2023. – № 2 (33). – С. 97–105.
6. Шашкова, О. В. Структурная трансформация фразеологизмов в заголовках современных СМИ / О. В. Шашкова // Пушкинские чтения-2013. – СПб.: ЛГУ им. А. С. Пушкина, 2013. – С. 328–333.
7. Шереметьева, А. Ю. Трансформация фразеологизмов в газетных заголовках / А. Ю. Шереметьева // Материалы Всероссийской конф. студентов, аспирантов и молодых ученых. – СПб.: СПбГИКиТ, 2017. – С. 35–37.
8. Епифанова, Е. А. Трансформация фразеологизмов с компонентом «медведь» в современном медиадискурсе / Е. А. Епифанова // Славистика: новые имена в науке : сб. научных трудов. – Горловка : ДГПУ, 2024. – С. 38–41.
9. Национальный корпус русского языка [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ruscorpora.ru/> – Дата доступа: 29.09.2024.
10. Мокиенко, В. М. Большой словарь русских поговорок / В. М. Мокиенко, Т. Г. Никитина. – М.: Олма Медиа Групп, 2013. – 784 с.
11. Кузнецов, С. А. Большой толковый словарь русского языка / С. А. Кузнецов. – СПб.: Норинт, 1998. – 1535 с.
12. Ожегов, С. И. Толковый словарь русского языка: 80 000 слов и фразеологических выражений / С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова. – М.: АЗЪ, 1994. – 928 с.

Abstract. The article is devoted to the analysis of the functioning of the Russian phraseological unit “kasha iz topora” (*porridge (soup) from an axe*) in media discourse, special attention is paid to the structural and semantic transformation of this saying. The article examines the transformations of phraseology with the replacement and rearrangement of one of the components, with the expansion of the composition, truncation of stable expression and contamination of several phraseological units

Keywords: phraseological unit, transformation, media discourse, linguoculturology.

УДК 821.161.3-14*Г.Бураўкін

І. С. Еўжанка

Навуковы кіраўнік – **А. В. Браздзіхіна,**

канд. філал. навук, дацэнт

МАСТАЦКІЯ АДМЕТНАСЦІ ІНТЫМНАЙ ЛІРЫКІ ГЕНАДЗЯ БУРАЎКІНА

Анатацыя. Артыкул прысвечаны даследаванню спосабаў адлюстравання інтымных пачуццяў у ірыцы Г. Бураўкіна на матэрыяле зборнікаў “Пяшчота” і “Чытаю тайнапіс вачэй”. Зроблена выснова, што вобраз жанчыны нязменна ўзвышаецца, суадносіцца з паняццямі “гордая краса” і “невывязны цуд”. Інтымным вершам паэта ўласціва дыдактычнасць, багатая мелодыка, аўтабіяграфічная аснова.

Ключавыя словы: інтымная лірыка, любоўная лірыка, лірычны герой, дыдактызм, песня, параўнанне.

Інтымная лірыка з’яўляецца арыгінальным літаратуразнаўчым феноменам, своеасаблівай жанрава-відавой сістэмай, якая належыць да “вечных” катэгорый у мастацтве і мае сваю вобразна-сімвалічную і матыўную атрыбутыку на кожным этапе культурна-эстэтычнага развіцця і ў кожнай нацыянальнай прасторы. Мэта дадзенага даследавання – акрэсліць мастацкую спецыфіку інтымнай лірыкі Г. Бураўкіна, якая складае важную частку спадчыны паэта. Любоўныя вершы пісьменніка сталі асновай зборнікаў “Пяшчота” і “Чытаю тайнапіс вачэй”. Трэба адзначыць, што вялікі ўплыў як на паэзію творцы ў цэлым, так і на яго інтымную лірыку ў прыватнасці зрабіў П. Броўка – аўтар хрэстаматыйнага верша “Пахне чабор”, дзе тонка раскрываецца любоўная тэма.

Каханне ўяўляецца лірычнаму герою Г. Бураўкіна неад’емнай і абавязковай, але наканаванай звыш часткай жыцця, якое будзе няпоўным без падобных перажыванняў. Паэт бачыць у каханні жыццёвую аснову і крыніцу сілы. Філасофскія разважанні пра нязначны па часе зямны шлях чалавека, пра пэўную наканаванасць кахання ў лёсе кожнага чалавека гучаць у радках верша “Жураўліная пара”:

*Мы ўсе праходзім поўны круг жыцця –
Ад першых слёз
Да сціхлага дыхання,
Адпіўшы чашу хмельнага кахання,
Адчуўшы колкі холад забыцця* [1, с. 3].

Назва верша неадназначная, бо ў залежнасці ад націску ў слове «пара» прачытваецца і як метафара заключнай часткі жыцця чалавека, надыход старасці, калі варта падводзіць вынікі зробленаму (пара), і як сімвал вернасці ў каханні (пара), падкрэсліваючы каштоўнасць патэнцыяла і павялічваючы філасофскі змест верша.

Адным з улюбёных тропаў у інтымнай лірыцы Г. Бураўкіна з’яўляецца параўнанне, якое выконвае найперш функцыю візуалізацыі і канкрэтызацыі пры стварэнні жаночага партрэта. Г. Бураўкін, як і многія іншыя паэты свайго пакалення, чуйны да жаночага характа, і таму часта ў яго вершах з’яўляюцца згадкі-дэталі знешнасці аб’екта захаплення. Вачыма лірычнага героя вершаў Г. Бураўкіна бачыцца прыгажосць, пекнасць, зграбнасць і яркасць жаночага аблічча. Так, партрэт каханай у вершы “Не знаю, гэта добра ці нядобра...” створаны дзякуючы арыгінальнаму параўнанню, якое дапамагае візуалізацыі малюнка: “*І мілая дзяўчына ў моднай міні – // Як чарачка крыштальная на сподачку*” [1, с. 32]. Праз параўнанні аўтар не толькі фіксуе канкрэтную дэталю аблічча каханай, але і расквечвае, расфарбоўвае яе партрэт, выкарыстоўваючы каларатывы:

*І шаўкавістай пасмай лёну
Каса ляжала на плячы,
Твае блакітныя, як неба, вочы
І белыя, як яблыкі, калені.
На круглыя,
Як белыя налівы,
Клаў галаву я на твае калені* (верш “Незнаёмка”) [1, с. 13].

Паказальна, што ў любоўных вершах паэта няма аднастайнасці ў выяўленні пачуццяў, гама перажыванняў выключна багатая: ад адчаю і болю да захаплення, шчасця, прыўзнятасці, акрыленасці:

*А шэпт твой горкі ўсё па сэрцы б’е,
Як жураўліны кліч,
Як крык адчаю* (верш “А шэпт твой горкі...”) [1, с. 34].

Палярныя пачуцці выяўляе герой верша “Я з табою, як вольная птушка...”: “*Я з табою, як вольная птушка, // крылаты, захмялелы ад шчасця*” [1, с. 13].

Лірыка паэта валодае багатай мелодыкай. Недарэмна многія з вершаў Г. Бураўкіна, у тым ліку інтымных, пакладзены на музыку кампазітарамі Г. Вагнерам, Я. Глебавым, Э. Зарыцкім, С. Картэсам, І. Лучанком, В. Раінчыкам, Э. Ханком, А. Эшпаем. Самы вядомы верш Г. Бураўкіна, што стаў песняй, уяўляе сабой узор інтымнай лірыкі – “Патухаюць, цягнуць высі...”. Паэту ўдалося адмыслова перадаць унікальны свет перажыванняў лірычнага героя, з аднаго боку, яркі і шматфарбны, з другога – поўны горычы, драматычнасці: “<...> сустрэча з каханай, багацце пачуццяў, падкрэслена беражлівасць да сяброўкі, горыч разлук – усё гэта адметныя рысы інтымнай лірыкі паэта” [2, с. 13], –значае А. Радковіч.

Асобнае месца ў паэзіі Г. Бураўкіна займае такая плынь інтымнай лірыкі паэта, дзе створаны абагульненыя ці зборныя вобразы жанчыны ці нават абаіх лірычных суб’ектаў верша (“Зайздросчу шчасцю юных закаханых...”, “Жанчын прыгожых трэба берагчы...”, “Не знаю, гэта добра ці нядобра...”, “Напамін халасцяку”, “Хто мудрэйшы быў...”, “Шкадую жанчын...” і шмат іншых). Гэта вершы роздумна-філасофскага складу, у якіх

падаецца пэўная аўтарская пазіцыя ці перакананне, найперш адносна сутнасці жанчыны, якая нязменна ўзвышаецца, суадносіцца з паняццямі “гордая краса” і “невывязны цуд”. Кожны з гэтых вершаў мае выразны дыдактычны пачатак, што назіраецца ўжо на ўзроўні кампазіцыі. Заклучная частка такога верша ў многім нагадвае мараль – павучальны вывад. Да прыкладу: “*Непрыгожых жанчын не бывае. // Проста шмат невідучых мужчын*” [1, с. 29] (верш «Непрыгожых жанчын не бывае...»).

Акрамя дыдактычнай плыні ў інтымнай лірычнай спадчыне Г. Бураўкіна шмат апавядальных вершаў з ролевымі героямі. Да прыкладу, верш “Вочы сінія-сінія...” – пра вернасць. Каханы дзяўчыны загінуў на фронце, яна жыве адна, але не хоча “ні прызнанняў, ні песень”, усё чакае і не можа дачакацца свайго абранніка. Такое самаахвярнае каханне – найвышэйшы дар, сцвярджае паэт, і завяршае верш улюбёным прыёмам – лірычнай маральнай высновай:

*Я не знаю,
быць можа, і праўда не трэба,
Ёй, прыгожай такой, адзінокаю жыць,
Я ж яе разумею,
і вельмі хацеў бы
Вось такое каханне ў жыцці заслужыць* [1, с. 7].

Істотная рыса вершаў Г. Бураўкіна пра каханне – іх аўтабіяграфічная аснова. Паэт пражыў доўгае і шчаслівае жыццё з каханай жанчынай, з якой пазнаёміўся яшчэ ва ўніверсітэце. Менавіта Юліі Якаўлеўне прысвечана большасць інтымных вершаў, якія ўяўляюць сабою ўзвышаную споведзь душы і сэрца паэта. Гэта вершы “Я думаў”, “Юлі”, “Зноў пабачыў цябе...” і інш. А таму ў інтымнай паэзіі Г. Бураўкіна пададзены не столькі жаночыя вобразы, колькі адзіны цэласны вобраз лірычнай гераіні. Закаханыя сэрцы шукаюць адно ў другім падабенствы, што вызначае іх пачуццё як *філія*. Каханне, на думку паэта, – саюз раздзеленых частак першапачаткова адзінай істоты.

Такім чынам, талент Г. Бураўкіна ярка раскрыўся менавіта ў вершах інтымных, напоўненых бязмежным захапленнем жаночым характэрам. Гэта засведчылі зборнікі яго інтымнай паэзіі “Чытаю тайнапіс вачэй” і “Пяшчота”. Паэту ўдалося адмыслова перадаць унікальны свет перажыванняў лірычнага героя, адначасова светлы і драматычны. Вобраз лірычнай гераіні ў аўтабіяграфічных вершах Генадзя Бураўкіна адзіны, прататыпам якога стала жонка паэта. Іх пачуццё, як вынікае з вершаў, можна вызначыць як *філія*. Лірычны герой бачыць у каханні жыццёвую аснову і крыніцу сілы. З усіх тропаў менавіта параўнанні найчасцей дапамагаюць стварыць жаночы партрэт. Улюбёны прыём паэта – дыдактычная выснова, характэрная як інтымным вершам з філасофскімі матывамі, так і апавядальнай любоўнай лірыцы.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Бураўкін, Г. Чытаю тайнапіс вачэй: вершы пра каханне / Г. Бураўкін. – Мінск : Юнацтва, 2001. – 158 с.

2. Радковіч, А. І. Мастацкая функцыя параўнання ў інтымнай лірыцы Г. Бураўкіна (на прыкладзе зб. “Чытаю тайнапіс вачэй”) / А. І. Радковіч // Філалагічная адукацыя ў XXI стагоддзі: мова, літаратура, методика, міжкультурныя камунікацыі : матэрыялы III Міжнар. навук.-практ. Канф. (15 красавіка 2019 г.) / Беларус. дзярж. пед. ун-т імя Максіма Танка ; рэдкал.: А. П. Жыганавы [і інш.]; адк. рэд. Н. В. Заяц. – Мінск : БДПУ, 2019. – С. 158–162.

Abstract. The article is dedicated to the research of ways of depicting intimate feelings in G. Buraukin’s lyrics based on the material of the collections “Tenderness” and “Reading the secret of the eyes”. It was concluded that the image of a woman is invariably exalted and is related to the concepts of “proud beauty” and “inexpressible wonder”. The poet’s intimate poems are characterized by didacticism, rich melody, and an autobiographical basis.

Keywords: intimate lyrics, love lyrics, lyrical hero, didacticism, song, comparison.